

Die nadenke oor die menslike spesie word in die afdeling "Kastoria" uitgebrei deur 'n klank- en beeldryke ontginning van fisieke verskille (83):

party is dun glasstulp
party plastiëkkapsule
gaasfyn geswagtel 'n vliedun kokon
'n deursigtige membraan 'n gesig agter tulle
ander weer is dun-dun windballon.

Die sterk sintuiglike "kastor eet vye" (84) is 'n prikkelende uitbeelding van die mens in sy gulsigheid en nie sonder seksuele onder-tone nie, maar die liggaamlike en sinnelike word in ander gevalle op 'n meer uitgesproke wyse aan die geslagsdrif gekoppel.

"Ambraal" toon in ses liriese gedigte hoe die betowering van die vrou en die liefdesverhouding deur menslike tekort en pyn aangetas word, en die spreker laat roep na middele van heling ("ambraal-woordeboek", 90). Hieruit vloei in "Nastergal" 'n aantal beskouinge oor die lewensafloop wat die mens terugdwing na die "staar" ("voorvereiste", 104) of na klankskoonheid ("klokke", 106) as laaste kompensasie voor ook sy taal afsterf. Stelselmatig versomber die verse wanneer aspirasies "koek" tot "kraaines" en "knoop" (109). Die een wat dig, word ontluisster tot aars vir snuffelaars (111) of sjimpansee (11), en die gedig word 'n skamele "uitroep in dons" (116).

In die voorlaaste afdeling, "Agterplaas", maak die dagdromer sy eenvoudige behoeftes en verlangens bekend, en vertoef hy by die klein lekkertes van "kalahari-truffels" (125). Die lewe krimp tot die alledaagse, maar kring terselfdertyd uit tot verbeeldingsvlug: die spreker word die metaforiese ruimtereisiger ("astronout", 126), waardeur die bundel, soos die spreker self, weer inbuig op sy begin. Hy word beurtelings spikkel in die kosmiese ruimte en bewoner van "'n aarde wat met 'n helder luide hallel / al sy pynlike kreune doodsing [...]" (128).

Hierdie lang en beeldryke gedig met sy slingerende, ritmiese beweging verstil as die spreker besef dat hy nooit volkome ingepas het by die paradyslike toestand nie, en hoogstens gekoester is in 'n "knus koesterende hoos van dun lug en lig". 'n Buite-liggaamlike ervaring van eenwording met die natuur word dus as ideaal gestel (133), wat herinner aan die kinderlike oorgawe aan die "dwarrelwind" (134) waardeur die hart sy "veergewig" bereik (138).

'n Enkele gedig in die slotafdeling bring hulde aan die moedertaal as erfstuk. Aan diegene wat sy taal bedreig, rig die spreker 'n laaste woord: "dink daaraan laksmanne van die shoa", waarsku die slotreël van 'n aangrypende bundel wat vir die poësieliefhebber 'n "heilige noodsaaklikheid" is.

Zandra Bezuidenhout
Stellenbosch

Nagjakkals

Hendrik Januarie. Kaapstad: Kwela Boeke. 2007. 35 pp. ISBN: 9-7807-9570-253-2.

Hendrik Januarie se debuutbundel *Pro rata* wat in 1989 by Perskor verskyn het, gee reeds 'n aanduiding van hierdie digter se vermoë om indrukke – onder andere van die natuur, landskappe, verganklikheid en die sikliese aard van lewe en bestaan – onder woorde te bring. Hierdie bundel toon ook sy voorliefde vir alliterasie (kyk "etenstyd") en ironie.

Januarie se nuutste bundel *Nagjakkals* bou hierop voort. Verganklikheid, verlies en vervlietendheid staan weer voorop in gedigte soos "Boek in die wind", "Kortpad", "Hulle was hier" en "Oor hierdie winter". Daar is 'n nostalgie na 'n vergange tyd, getemper deur godsdienssin en geloof in die teenwoordigheid van 'n Hemelse Wese wat ons tydelik-

heid in Sy ewigheid ophef. In hierdie wete en in die Woord vind die digter berusting ("Laaste sien") en beseft hy die feilbaarheid van die digterlike woord wat in sy beperkinge die verganklikheid nie kan besweer nie, vgl. "Hierdie kontrei / se ryker verlede / rus in vergetelheid ... Ek wens ek kon / dit vaslê vroeër, / anders as in dié gedig".

Die digter stoei met hierdie ou problematiek rakende die (on)mag van sy ambag. Enersyds bevestig hy in "Die transaksie":

Die wa was
'n storiëdraer
oor Oupa
en oor Pa.
Ek skryf dit in
my testament:
Ou stories
nie die wa

en andersyds bely hy in "Reünie":

Maar die vertellings
kon die kinders
van die kindskinders
nie gom nie
want die wortels lê vaster in vergete
kontinente.

Dié bundel puntdigte wys die digter se gevoeligheid vir alliterasie in byvoorbeeld "Verblindings" en "Onder die hamer", woordspel in "Non-epiek" asook ritme en rym in "Noue ontvoering". Oorwegend is dit 'n bundel van mooi verwoorde indrukke. Beloftes van poësie word waar gemaak in die enkele verse waarin 'n slotreël deur ironisering of jukstaposisie verby die lokale spreek, byvoorbeeld in "Aalwynboom", "In transit" en "Op snyvlak".

Januarie se verse ontspring uit sy geboortestreek, die Klein Karoo. Oorwegend en meer hy die aardheid van die landskap en plantegroei soos in "Kiem van 'n blom" en "Hierdie kontrei" en vind ook dikwels 'n groter sin en samehang in die gebeure wat

daar afspeel. Maar, die mense van hierdie streek is vir my opvallend afwesig of is skimmige figure teen die agtergrond van die natuur of naturalisties uitgelewer aan 'n goddelike of ewolusionêre verloop. En daarom bly die verse vir my vassteek in pastorale beelde sonder die teenwoordigheid van, al sy dit ook, nietige, feilbare wessens. My gevoel is dat Januarie se gedigte meer trefkrag sal kry in die verwoording van die materialiteit van 'n Klein Karoo-lewe en dat hy daardeur dié wêreld en sy mense poëties sal oopskryf, vergelykbaar met wat Abraham H. de Vries in sy kortverhale doen.

Te veel van 'n nagjakkels, skarrelend en snuffelend op die spoor, en te min van die gevreesde bergluiperd wat homself in ou ruimtes laat geld (kyk "Luiperdland").

Steward van Wyk

Universiteit van Wes-Kaapland, Bellville

'n Ander ek.

E. K. M. Dido. Roggebaai: Umuzi. 2007.
254 pp. ISBN: 978-1-4152-0034-6.

Reeds die titel van E. K. M. Dido se mees onlangs verskene roman dui aan dit hier om kwessies rondom identiteit gaan. Anders as byvoorbeeld in 'n vorige roman, naamlik *'n Stringetjie blou krale* (2000), gaan dit egter nie om die vind van 'n gekleurde identiteit in 'n postapartheidsbestel na die politieke veranderinge in 1994 in Suid-Afrika nie. As slagoffer van 'n ernstige gewelddadige aanranding en verkragting, verkeer die vroulike hoofpersoon (Gertruida Reiger) vir ses maande in 'n bewustelose toestand. Wanneer sy bykom, ly sy aan geheueverlies en skep sy vir haar 'n voorlopige identiteit met as naam Egidius Papier. Die volledige uitleg vir die keuse van hierdie naam (80–81) doen enigermate afbreuk, aangesien die leser